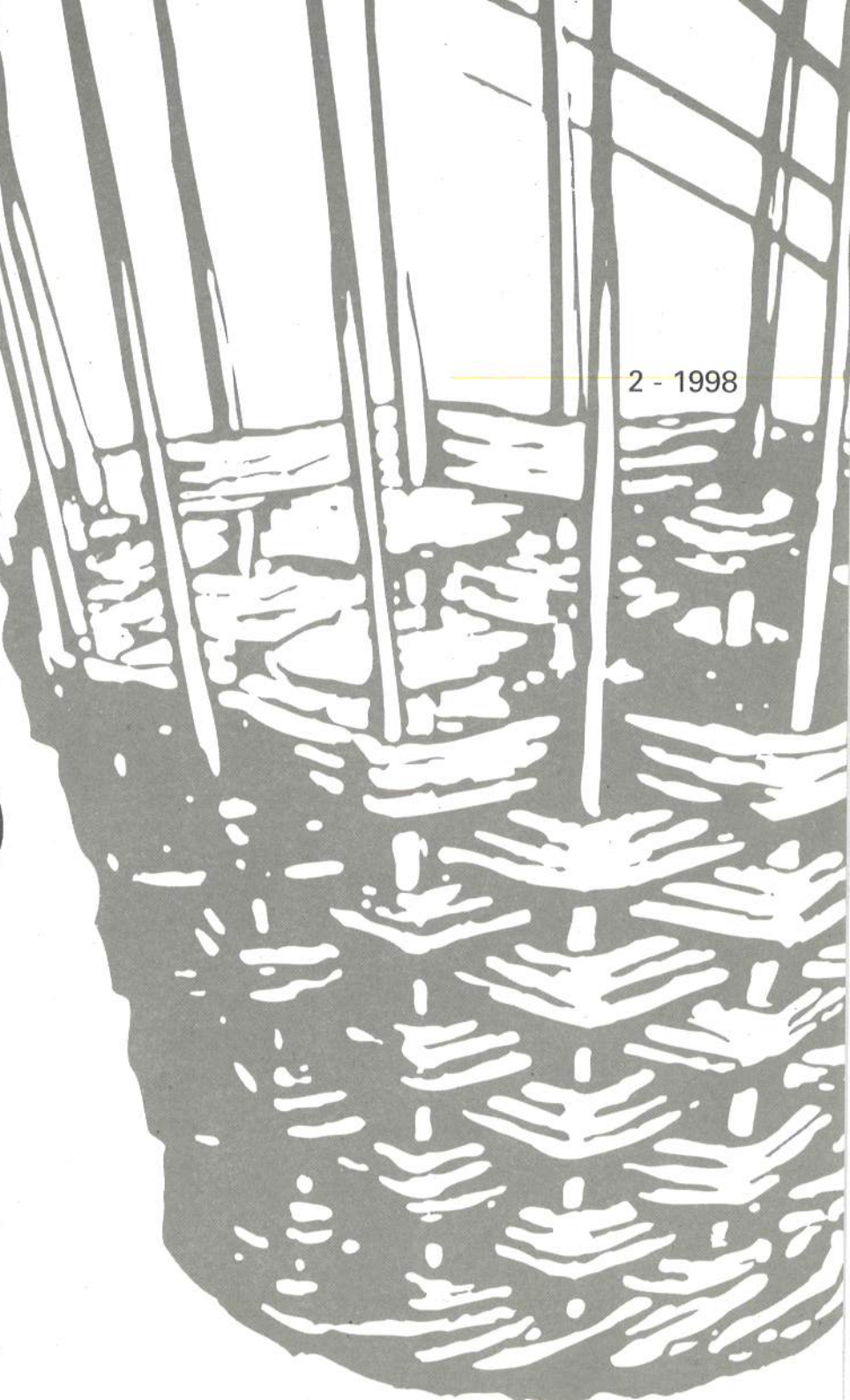


WILG&MAND

2 - 1998



WILG & MAND

Bestuur van Stichting Wilg & Mand:

Voorzitter	G. Rijken
Secretaris	W. Foppen
Penningmeester	C.H. Wenneker
Leden	A.D. van 't Hoog, P.H. Spieringhs

Secretariaat: Klipper 19, 1186 VR Amstelveen
(020-6412760)

Penningmeester: Meikade 1, 6744 TA Ederveen
(0318-571902)
Girorekening 2695726

Bulletinredactie: A.D. van 't Hoog.
Bijdragen voor het bulletin in goed leesbaar
handschrift of getypt sturen naar:
A.D. van 't Hoog, Hogeweg 11,
8194 LN Veessen. Tel. 0578-631346
De redactie behoudt zich het recht tot het
verkorten van artikelen voor.

Cursusinformatie: Mw. C.M. Kuijpers, Sarinkdijk 1,
7255 MS Hengelo (Gld).
Tel. 0575-467481.

**Inlichtingen
over teen:** B. van Halen, Veldijksestraat 9,
6627 KE Maasbommel. Tel. 0487-562212.

**Gereedschap-
voorziening:** José Schilder, Nieuwe Loosdrechtsedijk 209,
1231 KT Loosdrecht. Tel. 035-5823945.

**Beheer
bibliotheek:** Mw. M. Van Royen, P.Buyslaan 11,
2101 BG Heemstede. Tel. 023-5283073.

**Verzending
boeken** Anna Frederiks, Bocht 7,
1601 JG Enkhuizen. Tel. 0228-313815.

Uitgave Stichting Wilg & Mand. Verschijnt 4 maal per jaar.
Zeventiende jaargang, 1998 nr.2
Stichting Wilg & Mand ISSN: 1382-8894

**Minimum-
donatie:**
f20,- per jaar
(buitenland
f25,- per jaar)
**Donateurs
ontvangen
de bulletins
gratis**



Zoals op de laatste donateursdag al is aangekondigd kunnen we de donateursbijdrage niet altijd op hetzelfde niveau houden. Na veel wikken en wegen zien we ons toch genoodzaakt in 1999 f 30.- * te moeten vragen om alle kosten te dekken.

Met de mooie expositieruimte in het nieuwe museum en een royaal depôt met grote vergader- en werkruimte in het Oude Stadshuis in IJsselstein zijn we de koning te rijk. Eindelijk een centraal punt in het land waar we altijd volledig over kunnen beschikken en waar we kunnen samenkomen met bestuur en werkgroepen. En dat alles tegen zeer geringe kosten.

De grotere activiteit brengt hogere kosten met zich mee die vooral te zoeken zijn in de materialen die nodig zijn voor aankoop van rekken en kasten; het aankopen, conserveren, documenteren en opbergen van manden; uitbreiden van literatuur, foto's, expositie-teksten enz.

We menen dan ook dat het dus niet onredelijk is om na 7 jaren de minimum donateursbijdrage te verhogen; niet alleen om de toegenomen kosten te dekken, maar ook om komende jaren zaken uit te voeren die al langer op het programma staan. Dit zijn de herdruk van het boekje de Ronde mand, en het uitbrengen van nieuwe mandbeschrijvingen; we willen een Nederlandse vertaling laten maken van het Franse standaard werk "La Vannerie" en deze uitgeven (een lang gekoesterde wens), evenals een boekje over het fiijnscheenwerk.

Allemaal zaken die investeringen vergen aan auteursrechten, druk- vertaalkosten die pas op termijn weer inkomsten opleveren.

* Voor donateurs in het buitenland wordt dit f 35.-

MEDEDELINGEN

Het is zover! De teerling is geworpen! Les jeux sont faits! Al jaren zijn we binnen de stichting bezig het Franse standaardwerk 'La Vannerie Osier' vertaald en uitgegeven te krijgen. Steeds duidelijker werd dat het veel geld zou gaan kosten. Wij denken dat het heel belangrijk is dat er nu een standaardwerk in het Nederlands komt. Het vraagt ons aller inzet en financiële medewerking. Het bestuur heeft onlangs besloten een vertaalbureau opdracht te geven tot de vertaling van het boek in onze taal. De vertaling zal medio november 1998 gereed zijn. De rechten tot vertaling en uit-

gave zijn inmiddels verkregen. Het is de bedoeling dat het eerste exemplaar van het boek op de donateursdag van 1999 zal worden aangeboden. Inmiddels gaan we door met het vinden van een drukker die het boek tegen de meest aannemelijke prijs voor ons kan vervaardigen. Wij houden u op de hoogte van de voortgang.

Zoals al gemeld kent de aankomende donateursdag het thema 'klein en fijn'. Het zou leuk zijn als dan vele exemplaren te bewonderen zullen zijn. Ik roep u dan ook gaarne op om eens rond te kijken of er in uw omgeving niet iets te vinden is dat op de donateursdag getoond zou kunnen worden. We weten allemaal: hoe meer manden, hoe meer vreugd!

Oproep Het is een terugkerende, welgemeende vraag aan u. De stichting zoekt medewerkers die zich een aantal jaren actief willen inzetten voor werkzaamheden die het bestuur en werkgroepen zich als doel hebben gesteld. We zoeken gemotiveerde donateurs die de stichting daadwerkelijk willen steunen. U kunt de blijde boodschap doorgeven aan de secretaris de heer Wout Foppen.

Verschenen Zojuist is de 5de druk van het boekje: 'Het vlechten van ronde manden' verschenen.
De prijs per boek is f 10,- (excl. porto) geworden.
Te bestellen bij Anna Frederiks, zie omslag bulletin.

Ook op bovenstaand adres te bestellen het boek van kunstenaar Jacq. van Someren: 'Willige Werken'.
Het bevat prachtige kleurenfoto's en gedichten.
Dit boekje is ontstaan n.a.v. de tentoonstelling vorig jaar in het Stedsmuseum te IJsselstein. Kosten f 10,- (excl. porto).

Bij de penningmeester te Ederveen zijn de ansichten van de stichting te bestellen per 10 stuks à f 10,- (incl. porto).

**Van de
redactie** **KOPY BULLETIN**

De sluitingsdatum voor het inleveren van kopy voor bulletin 1998-3 is 1 juli 1998.

In de 'Maas- en Kempenbode', jg. 9 van 1900 lezen we twee artikels die handelen over het gevaar dat de Stokkemer korverij bedreigde. Wat was er gebeurd?

Sinds lang, lezen we, is er sprake van een wet die de vervalsing van boter moet beteugelen en de handel in margarine regelen.

Artikel 4 van het wetsvoorstel luidde:

"Margarine, voortkomende uit de fabrieken of bergplaatsen van kooplieden in 't groot, wordt verzonden en geleverd in rechthoekige kisten van without, rondom met een band van levendige roode kleur, hebbende eene breedte van 5 centimeter.

Deze kisten moeten langs alle zijden dragen het door middel van een gloeiend ijzer ingebrand opschrift Margarine".

Het verplicht verpakken van margarine in kisten zouden de doodsteek worden van de Stokkemer korverij, beweert de schrijver van het artikel, want, 90% van de korvers maakt de zgn. botermandjes, waarin margarine verpakt wordt. Men moet dan bedenken dat ruim 1000 families hun kostwinning zouden verliezen aan 2 fr. per dag, gedurende 300 dagen op een jaar, wat een verlies van 600.000 fr. zou opleveren. Per dag verwerkt de korver 15 kilo wissen, wat op jaarbasis zo'n 4500 kilo is.

Ook de andere gezinsleden zouden verlies lijden. Per jaar worden ongeveer 900.000 bussels wissen gestroopt aan 25 of 30 centimen per bussel, wat ook een inkomensverlies betekent van ongeveer 270.000 fr. Voeg daarbij de werkloosheid op de wissenvelden zelf, (kappen, onderhouden, vervoer) en de catastrofe zou enorm zijn. Om het dreigend gevaar af te wenden werd een petitie met honderden handtekeningen naar de Kamer gestuurd.

De Stokkemer burgemeester, zijn collega's uit de omliggende dorpen en het bestuur van de Korversvereniging zonden een verzoekschrift naar de Kamer en de verkozenen van het arrondissement Tongeren-Maaseik. In hun schrijven werd als argument gebruikt dat een dergelijke wetgeving nergens in Europa bestond, dat een hele streek werkloos zou worden en dat het onderscheid botermargarine ook duidelijk zou worden als er een rode streep over het mandje werd getrokken, zoals dat in Duitsland gebeurde.

Het artikel eindigt met twee naschriften (P.S.):

Vooreerst had Ch. de la Brassinne in Brussel de steun gekregen van enkele volksvertegenwoordigers onder wie de Heer Helleputte en tenslotte had ook de minister zich verzet tegen het verbod om voor margarine nog langer vlechtwerk te gebruiken.

In een tweede krantenartikel over deze zaak blijkt:

"De storm die onze voornaamste nijverheid in het Maasland met ondergang dreigde, schijnt te zullen afdrijven zonder veel schade te verrichten."

Charles Willems uit Stokkem had in Brussel de verzekering gekregen dat het beruchte artikel 4 uit het wetsvoorstel zou geschrapt worden, zelfs Graaf de Merode, indiener van het voorstel, had ingezien welke schade hierdoor zou veroorzaakt worden in en om Stokkem. De kamerleden van Limburg zouden een amendement op het wetsvoorstel indienen om het gebruik van mandjes toe te laten, op voorwaarde dat ze duidelijk gemerkt zouden zijn.



Margarinemand uit onze eigen collectie te IJsselstein

Uit een ander artikel uit de 'Maas- en Kempenbode' van 7 jaar later (jg. 16) uit 1907 blijkt andermaal de bezorgdheid om de korverij.

"Gezonden door den Heer Minister van Nijverheid, zetelde de Heer Hector Lambrechts op maandag 15 april in hotel 'Beau Séjour' te Lanklaer, ten einde een onderzoek te doen, of aan de korvers der Maasvallei lotsverbetering kon toegebracht worden en desgevallende, welke middelen zouden kunnen toegepast worden om dit doel te bereiken."

De heer Lambrechts sprak over een 'Nijverheidsschool' die hij in de Ardennen had opgericht waar voorwerpen uit hout gemaakt werden en hij stelde voor om in deze streek ook met een dergelijke vakschool voor korvers te beginnen.

Deze school zou door de Staat gesubsidieerd worden.

Ook over het lot van de korver werd op de vergadering geklaagd:

"Immers het lot van den korver laat veel te wenschen.

Van den vroegen morgen tot laat, veel te laat, zit hij schier onverpoosd op zijne korversplank, wil hij een wat beduidend loon winnen.

*Zijn arbeid vraagt behendigheid, oplettendheid, ja, een zeker ver-
nuft, versterkt geenszins door 't immer binnen 's huizes werken
zijne gezondheid en levert hem maar ampertjes genoeg op, om
met zijn talrijk huisgezin te leven."*

*Daarbij komt ook nog dat het wishout in tien jaar tijd meer dan
driedubbel in prijs was gestegen. De naderende veranderingen in
het Maasland door de komst van de steenkoolnijverheid en fabrie-
ken zou het einde van het ambacht betekenen.*

*Daarom, zegt de heer Lambrechts, moet er een vakschool komen
en moet men van de korver een 'kunstambachtsman' maken,
zodat hij 'met weinig hout toch werk kan maken dat hem hoog
loon verschaft en hem zou vrijwaren van het uiterst krenkend
nachtwerken.*

*Dan zou ook de uittocht van jongeren naar Duitsland niet meer
nodig zijn. Hoe dikwijls ziet men niet bloeiende jongelingen, ster-
ke mannen moedig naar dat doodend werk vertrekken en geknakt,
ziekelyk, afgebeeld terugkeeren?*

*Ware het niet uiterst billijk dat die bloem der mannenschap hier
immer bleve, en alhier door de plaatselijke nijverheid der korverij
het noodige kon verdienen voor hunne familiën!"*

Het zou echter nog tot 1923 duren eer Stokkem zijn 'vakschool'
zou krijgen.

Jean-Pierre Segers

Met dank aan de redactie van De Bakeman, bulletin november
1997 nr. 70, een driemaandelijks tijdschrift van de kunstkring
Arnold Sauwen vzw te Stokkem, België.

Het hazelnootplukmandje werd ook wel kachelpijpje genoemd, naar de slanke hoge vorm. Deze vorm was makkelijk bij het plukken van de hazelnoten tussen de dichtbij elkaar staande stammen van de hazelaarstruik. Er stonden vroeger (1880-1920) veel hazelnoten in het gebied rond *de Bangert*, een fruitgebied tussen Hoorn en Enkhuizen. De fruitkwekers plantten ze bij voorkeur aan de wallekant, half boven de sloot. Je kon daarmee de grond zo goed mogelijk benutten. Wel moesten de hazelnoten dan worden geplukt in plaats van te rapen, want ze zouden in de sloot vallen.

Vlak na de oorlog begon men de fruitbomen (appels, peren en pruimen) te bespuiten met californische pap. Dit was een zwavelhoudende (gele) spuitstof. Men spoot dit direct na de winter, in februari of maart, op de boombast. Dit doodde veel insecten en verminderde de schurft. Met de zon had dit middel een verbrandende werking op boomblad en stuifmeeldraden. De hazelnoot kon er niet tegen en verdween massaal. Er zijn gelukkig weer veel nieuwe hazelnoten geplant in de plantsoenen en de groenstroken van deze streek. Niet meer boven de sloot en niet meer voor de oogst en de productie. Als je ze lekker vindt kan je ze gewoon opzoeken. In een mandje natuurlijk, maar het is nog moeilijk om deze langzaam uitlopende vorm mooi regelmatig te krijgen.

Het mandje op de foto is voorzien van de letters *K C*: de kweker.

Afmetingen:

bodemdiameter 12-13 cm

inwendige hoogte 34 cm

diameter bovenzijde 20-21 cm

aantal staken 19

rand: achter 2 voor 3

vlechtvorm: gemat

Bert Balk



(uitvoering naar methode Bèr Tillemans; beschrijving Thijs Abbenhuis)

Het paraplumandje werd en wordt gemaakt in twee uitvoeringen. De eerste uitvoering was voor in huis voor het opbergen (stallen) van paraplu's en wandelstokken. Het hing meestal aan twee haken opgehangen in de hal of gang van het huis, laag aan de muur. Hiertoe waren in het mandje twee sleuven voorzien in het bovenste gedeelte. De tweede uitvoering werd met twee riemen op open rijtuigen bevestigd om dezelfde attributen veilig op te bergen tijdens de rit, maar ze toch snel binnen handbereik te hebben. Het verschil tussen mandje één en twee was dat het tweede ook beneden twee sleuven had en mandje één boven met open siervlechtwerk was uitgevoerd. Beide mandjes werden meestal gevlochten van witte of gebuifte wis. Het was zaak uit te gaan van mooie slanke staakjes en dunne vlechtwisjes. In plaats van deze vlechtwisjes werden ook wel wilgen- of rotanschenen gebruikt. Om de afmeting van de mandjes steeds hetzelfde te krijgen werden ze gevlochten om een plaatstalen kokermal (fig. 3). Deze kokermal had op 3 cm van onder 4 gaten van 5 mm doorsnede. Met een erdoor gestoken pen werd hij aan het mandje vastgezet. Boven in de koker was een houten ronde stok aangebracht die diende om de mal weer uit het mandje te kunnen trekken.

Het Hal-paraplumandje (fig. 1)

Dit mandje werd als volgt gevlochten:

We vlechten een bodempje met 4 stokken tot een diameter van 10 cm. Er worden 16 staken ingestoken en we beginnen het vlechten met een vierslag die na een ronde overgaat op een drieslag door een wis achter te laten. Bij 6 cm hoogte worden er 3 staken bijgestoken en maken we nog tweemaal een drieslag om de steken vast te zetten. Hierna wordt de kokermal erin aangebracht en vastgezet (fig. 4). Vervolgens opvlechten met spiraalvlechtwerk. Dit gaat als volgt: een wis wordt met dik eind aangezet - voorlangs 1 staak, achterlangs 1 staak, voorlangs 3 staken, achterlangs 1 staak, voorlangs 3 staken en vervolgens steeds om en om achter en voor 1 staak tot een hele ronde vol is (fig. 5). De volgende wisaanzet steeds 1 staak verder aanzetten, zodat er een soort dubbele spiraal ontstaat.

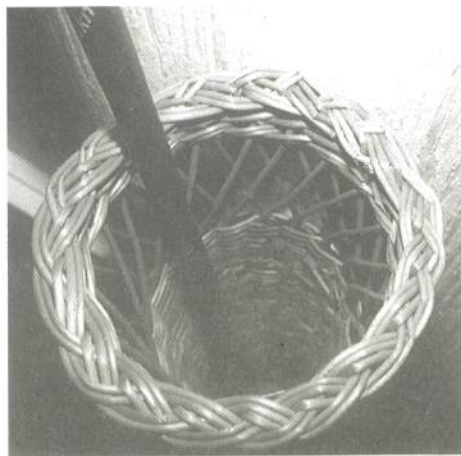
Eigenlijk hoeft niet steeds opnieuw aangezet te worden met een nieuwe wis als men maar lange dunne vlechtwissen heeft. Men verlengt dan gewoon op topje met dik einde en gaat gewoon door. Er moeten dan wel een oneven aantal staken aanwezig zijn. Na 33 cm spiraalvlechten 5 extra staken, links van 5 aanwezige staken, bijsteken. Doorvlechten met spiraal tot het bereiken van de eerste dubbele staak. Hier enkel of dubbel omheen draaien en het spiraal-

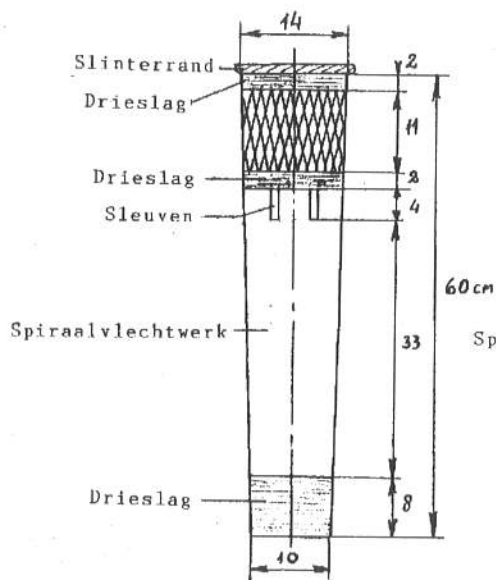
vlechten in teruggaande richting vervolgen. De aanzet over 3 staken moet nu 1 staak eerder worden begonnen als bij de vorige ronde, zodat de spiraal intact blijft. Aan de rechtse kant doen we hetzelfde bij het bereiken van de eerste dubbele staak. De middelste 3 staken worden apart omvlochten (fig. 6). Hierdoor ontstaan 2 sleuven die dienen om het mandje aan twee haken op te hangen. We vlechten nu zolang door totdat de sleuven 4 cm hoog zijn. Nu worden er 14 staken bijgestoken, links van de bestaande staken, zodat nu alle staken dubbel zijn. We hebben nu dus 2×19 staken. We vlechten nu een drieslag over alles heen. Begonnen wordt met de topjes iets voor de eerste dubbele staken. Dit wordt een keer verlengd dik-dik en op het eind worden de topjes vastgezet. De drieslag is ongeveer 2 cm hoog. De kokermal wordt nu uit het mandje verwijderd. Op 11 cm wordt dan een vlucht gemaakt en wel steeds om twee staken heen, waarbij de rechtse staken steeds achter twee staken door kruisen (fig. 7). Na een ronde vlechten van de vlucht nemen we er 1 wis bij (bij de twee vluchtwissen) en gaan met een drieslag verder. Deze verlengen we dik-dik, top-top en dik-dik, zodat we een band van 2 cm krijgen. De topjes worden vervolgens vastgezet. Nu worden de rechtse staken, van het dubbele span, gelijk met het vlechtwerk afgeknipt en met de overige staken wordt het mandje afgewerkt met een slinterrandje.

Het rijtuig-paraplumandje (fig.2)

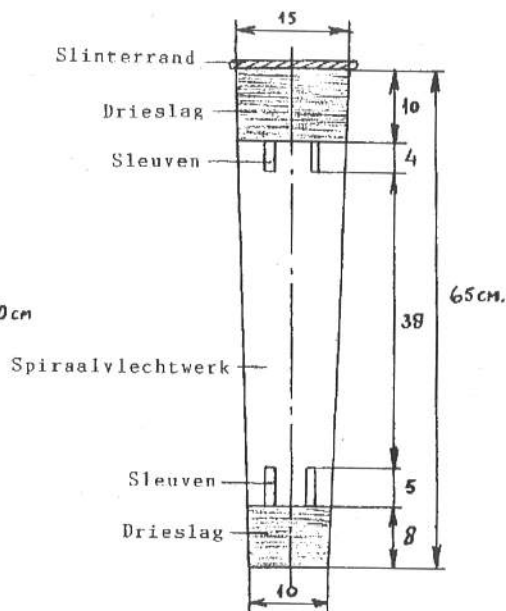
Het verschil met het vorige mandje bestaat hierin dat het mandje beneden ook nog 2 sleuven heeft en aan de bovenkant géén open vlechtwerk. De sleuven hetzelfde uitvoeren als bij het mandje van figuur 1, maar nu géén 5 staken bijsteken.

Thijs Abbenhuis

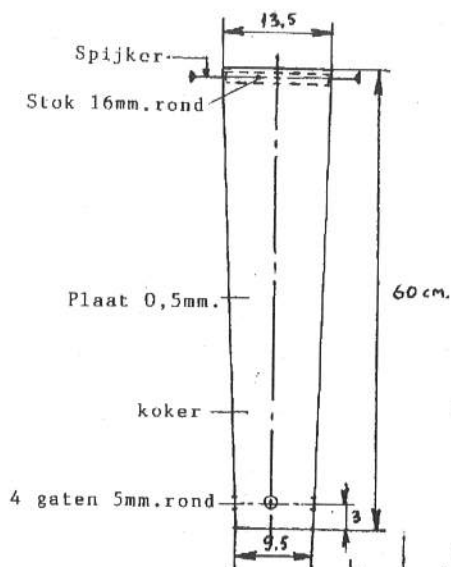




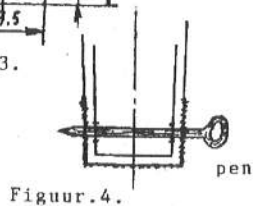
Figuur.1.



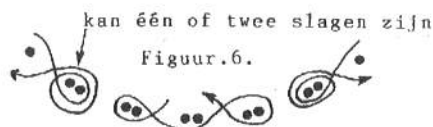
Figuur.2.



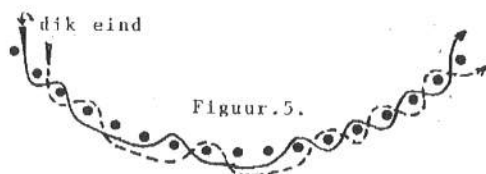
Figuur.3.



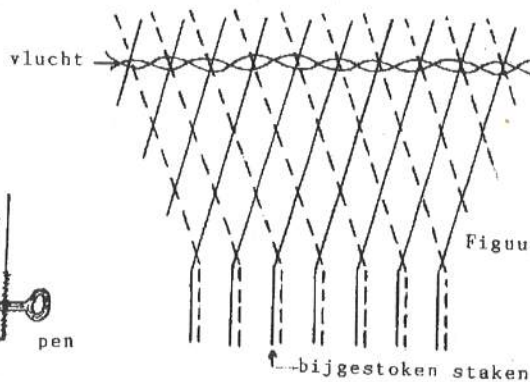
Figuur.4.



Figuur.6.



Figuur.5.



Figuur.7.

MAND

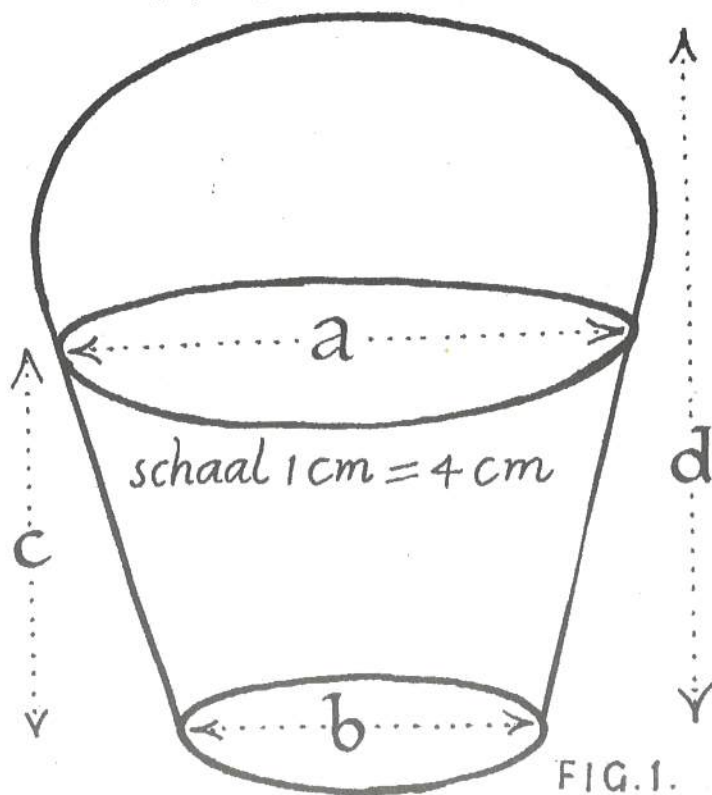


FIG.1.

N.B. Mandemakers werken altijd met binnen-afmetingen: bodem zonder staken = 17, hoogte van bodem tot aan rand = 17, wijidte van staak tot staak onder rand = 28, hoogte hengsel van bodem tot aan beugel = 32

BUITENAFMETINGEN		
a	doorsnee boven	31 cm
b	doorsnee bodem	20 cm
c	hoogte mand	20 cm
d	hoogte hengsel	38 cm

III de rand

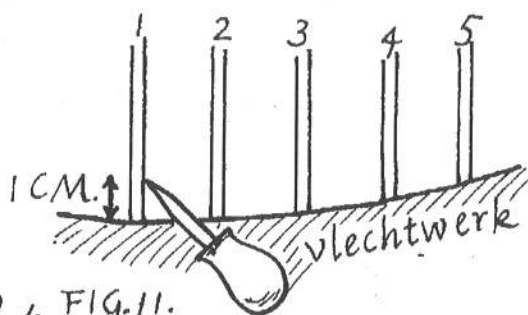
(1) Vijf staken worden

aan de R. kant

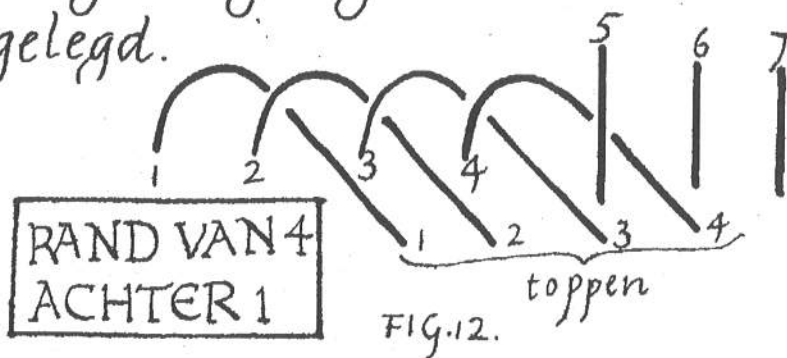
een vingerdikte

boven het vlecht

werk aangeprikt.



(2) Vier staken (1 t/m 4) worden naar R. achter de volgende staak langs omgebogen en naar voren gelegd.



Hier staan twee pagina's uit een eigenhandig geschreven instructieboekje van 19 pagina's door Roelof Veenema uit Baflo. Het boekje laat stap voor stap zien, door tekst en tekening, hoe een rond hengselmandje wordt gemaakt.

**Rond
hengselmandje**

Het boekje is te bestellen door f 9,- (incl. porto) over te maken op giro 3629382, t.n.v. R. Veenema, 9953 SB Baflo, o.v.v. Hengselmandje.

Wie durft onderstaande uitdaging aan en het resultaat te laten zien op de komende donateursdag? Het onderwerp op die dag (26 september) is 'klein en fijn'; deze mand is niet klein, maar wel fijn gevlochten.

De kokermant is van fijne, witte teen gevlochten, goed aangeklopt en strak gevlochten. De bodem bestaat uit 2 x 4 doorgestoken stekken en is van gepaarde twijgen gemaakt.

De bodem zonder staken meet 15 cm, bodem met staken 16 cm (dus zeer dun aanpunten). De rest van de maten staan op de tekening. Het aantal staken is 32, de dikte hiervan op randhoogte ca 4 mm. De lengte van de eertwijgen ca 100 cm, van de staken ca 160 cm. De kimmén worden gemaakt van 2 x 3 twijgen. Een alternatief is de bodem maken van 3 en 4 stekken en het aantal staken is dan 28, nog een heel aantal. Het moet een strak gevlochten kokermant worden die precies aan de maten voldoet. Totale hoogte met voet 70 cm, diameter boven van staak tot staak 17 cm. Veel sterkte!

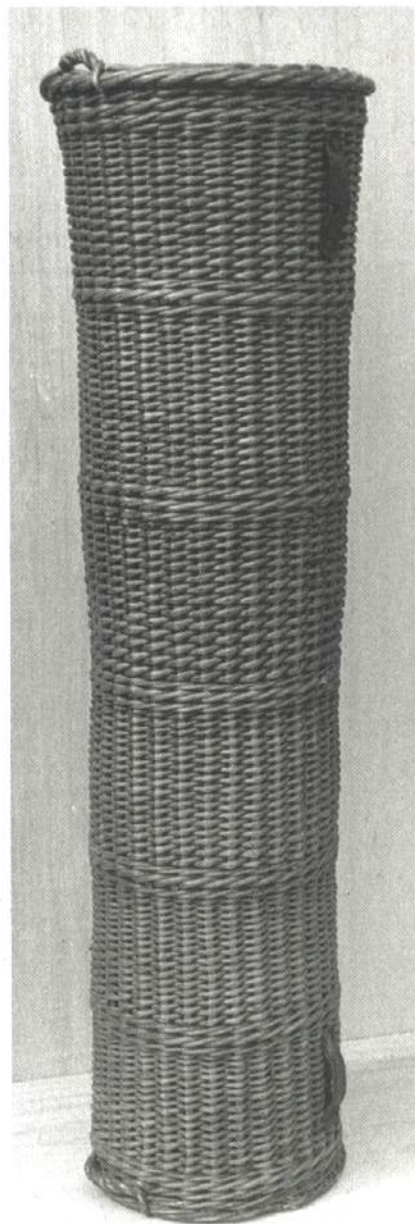
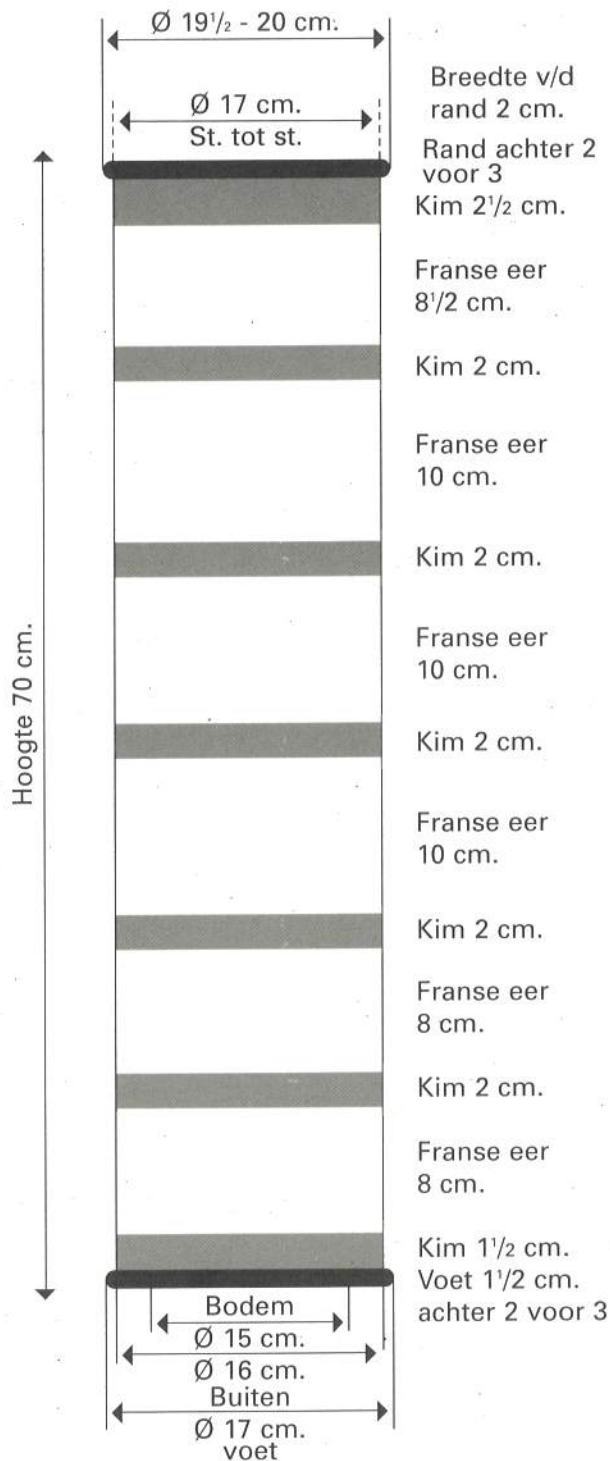
Arie van 't Hoog



Onderaanzicht van de kokermant



Bovenaanzicht van de kokermant



Eind maart werd ik door een familielid gebeld met de mededeling dat er in de veilingcatalogus van Sotheby Amsterdam een olieschilderij uit 1840, getiteld 'de mandenmaker' van S. de Vliegheer (1806-1848, geb. te Eeklo) stond afgebeeld.

Dit berichtje werd de aanleiding voor vele telefoontjes naar bestuursleden, werkgroepleden en andere beslissers om misschien tot aankoop te kunnen besluiten. Tijdens de kijkdagen is het schilderij (47 x 47,5 cm) kritisch bekeken van dichtbij en op afstand, al wikkend en wegend.

Het is een uniek onderwerp voor een schilderij en het zou een prachtige aanvulling op onze collectie zijn. Helaas moest het bestuur toch afzien van aankoop, omdat er al te veel wensen zijn die ook gerealiseerd moeten worden (u leest daarover in dit bulletin).

Gelukkig is het schilderij niet voor altijd uit ons gezichtsveld verdwenen. Conservator Leo Adriaanse van het Stads museum te IJsselstein heeft het namens de 'vrienden' van het museum toch kunnen verwerven. Het schilderij is schoongemaakt en opnieuw opgespannen.

Het bestuur van onze stichting wil in ieder geval de kosten van de restauratie voor haar rekening nemen.

Op 15 april om 5 uur werd het schilderij door de vrienden van het Stads museum onthuld in de Griendzaal van het museum.

Daar hangt het nu en kan door iedereen worden bewonderd.

De openingstijden van het museum vindt u achterin het bulletin.

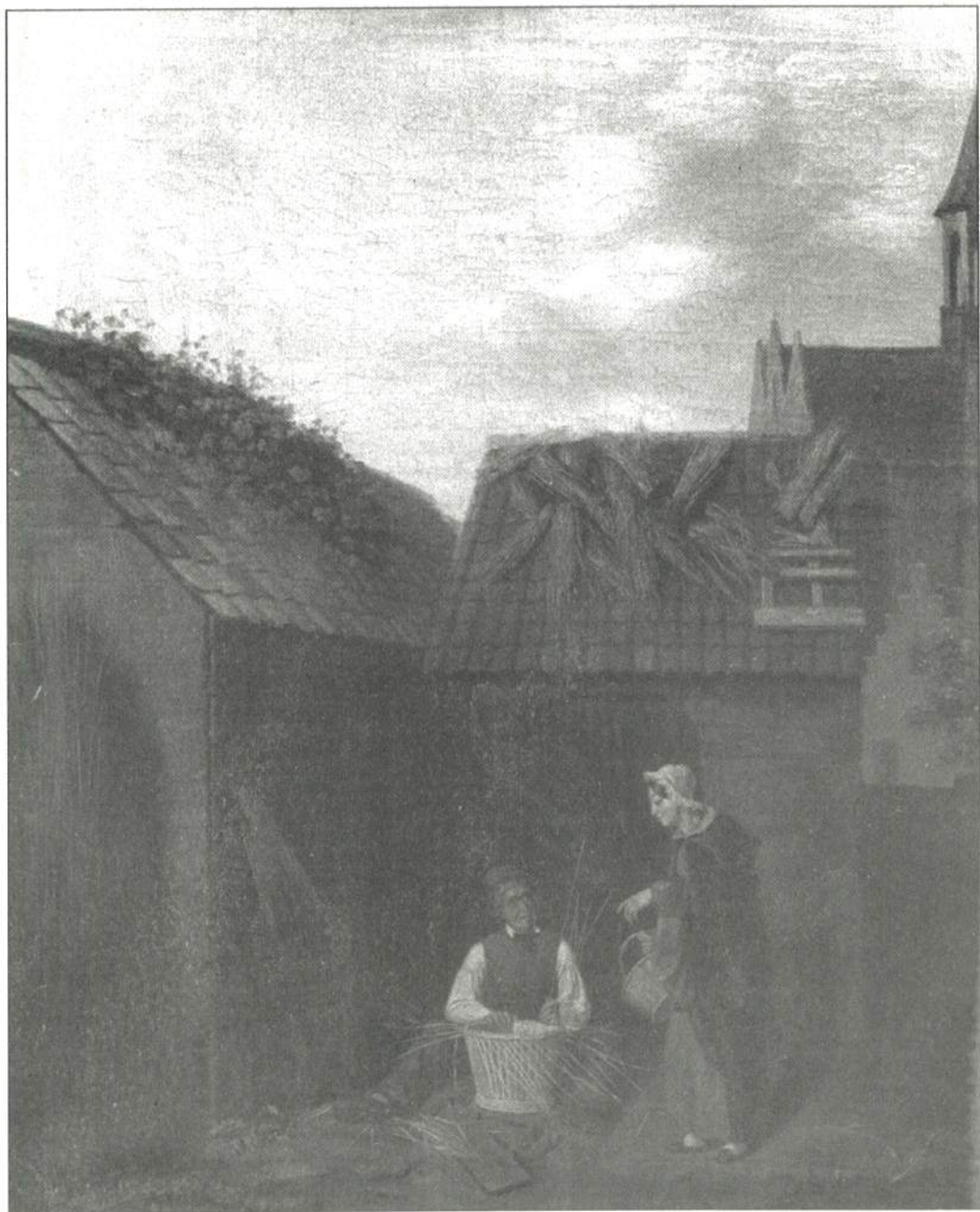
Het doek laat een mandenmaker zien, zittend op een plank buiten bezig met het afranden van een fijngestaakte, witte ronde mand.

Rechts van de mandenmaker een vrouw, mooi gekleed en met aan haar arm een mandje, die wijzend op de mand iets meedeelt.

Naast de schuur staan bruine tenen en op het dak achter de mandenmaker liggen bossen riet of biezen.

Was hij ook stoelenmatter?

Arie van 't Hoog



S. de Vlieger (1806 - 1848) De mandenmaker.

Tentoonstelling **VEGETALE SCULPTUREN**
An Lanckman

Uit het persbericht:

Sedert de jaren '60 van onze eeuw geraken de materies en technieken, traditioneel behorend tot de kunstnijverheid, steeds meer ontvoogd: alles kan medium zijn voor kunstexpressie, het komt erop aan wat je ermee aanvangt. En de vrijheid van de kunstenaar houdt ook in dat hij desnoods kan kiezen voor een oude, strenge discipline...

In Amerika had men veel te maken met onderzoek naar de handwerktechnieken van de Indianen, waaruit dan het verlangen ontstond om die werkwijzen aan den lijve te ondervinden. Hieruit vloeide dan af en toe een artistieke dimensie voort. Zo was het mogelijk dat An Lanckman in 1980-81 in Californië aan The ANZA College, verbonden aan de universiteit, cursussen van mandenvlechten, spinnen en weven kon volgen, als basis voor artistieke expressie.

Terug in ons land was zij de eerste om basketry aan te wenden als een kunstvorm. Haar werk werd met geboeide ogen bekeken, maar veel kunstliefhebbers wisten niet goed hoe het in te schatten. Zelfs de l'amateur averti heeft nood aan een referentiekader, dat hier volledig ontbrak.

Toch heeft die unieke positie haar een oprechte artistieke status bezorgd. De kwaliteit ervan is immers onloochenbaar, en vlechtwerk heeft bovendien een aangename tactiele bijwaarde.

Dat speelt mee in de verbeelding, ook als je de voorwerpen niet aanraakt.

1 augustus-30 augustus
Aboretum Kalmthout
Heuvel 2, B-2920 Kalmthout (België)
Tel. 00-3-666.67.41

Werk van An Lanckman is ook te bezichtigen in het Rotancentrum te Noordwolde deze zomer tot 19 augustus.

Voor de openingstijden: zie achterin het bulletin.

De vereniging 'Het Natuur- en Milieu Centrum' in Schijndel nam eind jaren '80 het initiatief tot het aanleggen van een heemtuin. Een heemtuin is een tuin, waarin inheemse planten en dieren uit de eigen omgeving in een zo natuurlijk mogelijke levensgemeenschap voorkomen. Het werd een tuin die niet alleen alle elementen uit het Schijndelse hoevenlandschap vertegenwoordigt, maar ook de Schijndelse 'natuur'ambachten, het mandenmaken en hoeplmaken. Door dit alles heen loopt als rode draad een educatief programma voor de scholen.

In oktober '89 ging de eerste spade de grond in en werden allereerst de beide hooilanden (tot dan weiland) afgeplagd, waarbij het bodemprofiel bewust intact werd gelaten, omdat het laaggelegen hooiland een van de laatste stukjes echte beemgrond was. Vervolgens werd een amfibieënpool aan de rand van het stukje beemd aangelegd en dammetjes in het stukje griend en elzenbroekbosje met de bedoeling om verschillen in de waterhuishouding in de hand te werken.

Er werd een boomplantdag georganiseerd en kinderen van de nabijgelegen basisschool plantten wilgentenen aan in het griend. De houtwal kreeg een typerend bestand van twaalf soorten, met o.a. mei- en sleedoorn, kardinaalsmuts, hondsroos, vuilboom en veldesdoorn. Het elzenbroekbos werd beplant met zwarte els, es, schietwilg en hazelaar. De beide hooilanden werden ingezaaid met een 'droog' en een 'nat' zadenmengsel van de Cruydhoeck.

Wilgen vormen de rode draad in de heemtuin. Omdat het griend zo natuurvriendelijk mogelijk wordt beheert wordt de vegetatie tussen de stobben één keer per jaar gemaaid, in het najaar. Al snel profiteerden bijzondere planten en ook vogels van dit 'aangepaste beheer'.

Er wordt gewerkt volgens een beknopt beheersplan dat jaarlijks wordt geëvalueerd met alle vrijwilligers. Voor het griend gelden de volgende beheersmaatregelen:

het ene jaar worden de oneven dammetjes gesneden en kunnen de even dammetjes doorschieten tot tweejarig hout, het jaar erop vindt het omgekeerde plaats. Op deze manier is er geen kaalslag in het vroege voorjaar en kunnen met name de bijen en hommels maximaal profiteren van de stuifmeelkatjes.

Het gesneden hout wordt gesorteerd, waarbij de tweejarige stokken in het water worden gezet om later 'geblekt' te worden door de schooljeugd. Middels lesbrieven maken veel kinderen elk jaar kennis met dit griendwerk.

Er is een hoekje in het griend ingericht met een 'streup' (schilijzer), waar de kinderen zich kunnen uitleven.

Het resthout wordt veelal opgebonden tot 'mutters' (takkenbossen) om vervolgens de muttermijt verder op te bouwen. Het blijkt dat deze mijt een goede huisvesting vormt voor verschillende dieren. Er is ook een schop gebouwd, een soort halfopen afdak met riet en gevlochten wilgenschermen, waaronder plaats is voor een 'reepbank', het werktuig waarmee de hoepelmaker zijn 'repen' (hoepels) vervaardigde.



In juni '97 kon, met behulp van sponsors, begonnen worden het huidige schuurtje te vervangen door een ruimere blokhut die als bezoekerscentrum dienst zal gaan doen. Daar wordt nu alle energie ingestoken en belooft bijzonder sfeervol te worden. Het vegetatiedak is inmiddels ingezaaid met een mengsel van schapengras, zandblauwtje en hazepootje. Het geheel zal passend afgewerkt worden met wilgenschermen, gevlochten door de plaatselijke mandenmaker Ton Kooijmans (zie foto). Deze schermen worden in combinatie met leem als borstwering gebruikt. Vroeger werd deze techniek (fitzelstek) in de huizenbouw uitgebreid toegepast.

Het ligt in de bedoeling de opening van de blokhut samen te laten vallen met de viering van het 25-jarig jubileum van 'Het Natuur- en Milieu Centrum' op 28 juni '98. Op die dag wordt een markt georganiseerd in en om het heempark met als thema 'Mens en Natuur'. Allerlei organisaties die raakvlakken hebben met het behoud van onze landschapstypen zullen zich van 13.00-1700 uur presenteren. Iedereen is welkom.

Het heempark, aan het einde van de Beemdstraat in Schijndel, is elke zondagmiddag van april tot september geopend.

Voor informatie kunt u terecht bij coördinator Anton Hellings, Sweelinckstraat 5, 5481 PE Schijndel, tel. 073-5477757.

Te Stokkem in Belgisch-Limburg (in de buurt van Maaseik) ligt het bezoekerscentrum 'De Wissen'. Naast een vaste tentoonstelling van het Provinciaal Natuurcentrum over de ecologie van de Maas, kan je het vlechtmuseum bezoeken. Stokkem had een rijke ambachtelijke traditie van 'korvers'.

De wilgen groeiden uitbundig in de vochtige meanders langs de Maas. In de collectie wordt ook een beeld gegeven van leef- en werkomstandigheden van de vlechters.

Het gehele jaar door kan men op afspraak met groepen terecht.

Daarnaast zijn er vaste openingstijden, zie hiervoor achterin.

De Wissen biedt ook overnachtingsmogelijkheden met wandel- en fietsarrangementen, welke u op verzoek worden toegestuurd.

Een gepaste gelegenheid in de zomer is de Wissendag, op 15 augustus. Jaarlijks is er een volksfeest in Stokkem, de zogenaamde Braderie. In het tiendaags programma van muziek, markten en theater komen op 15 augustus de vlechters aan bod in de straatjes rond de Wissen. Ruim dertig vlechters, vooral hobbyisten en enkele professionele vlechters demonstreren dan in de namiddag en praten gezellig met de bezoekers.

Een aanbeveling voor uw vakantie-agenda.

UITNODIGING VIERDE WISSENFEST (vanaf nu tweejaarlijks)

Dit wissenfeest vindt plaats op zondag 28 juni 1998, van 11-18 uur, in de frisgroene wei van

Annes Mand,
Babelom 35
3320 Meldert Hoegaarden
België
Tel. 016-765055

Inlandse manden worden gemaakt van wissen, bepaalde wilgenvariëteiten. Een wissenmand met Belgische of Franse technieken straalt meer uit dan een importmand van de lagelonenlanden.

De kwaliteit is stukken beter!

Daarbij is het een natuurproduct dat niet verloren mag gaan.

De cursus 'mandenvlechten' doet daar iets aan.

Dit feest spruit voort uit de cursus. Enthousiaste gevorderde cursisten stellen samen met mijzelf hun vlechtwerken tentoon en te

koop. Ook demonstreren we de volledige cyclus van wilg tot mand en bekomt u uitgebreide informatie rond cursussen mandenvlechten en rond natuuumheiningen.

In een landelijk kader kunt u van dat alles genieten bij een streekbiertje of een kop koffie met zelfgemaakt gebak.

Onze vriend 'de hond' laten we graag thuis.

De wissenpoortjes gaan open om 11 uur en sluiten rond 18 uur.

Te bereiken:

E 40 Brussel-Luik - afrit 24 - richting 'Bevekom' tot kruispunt Opvelp. Daar richting 'Hoegaarden'.

Eén km na geel gemeentebord 'Meldert' straatje links, onmiddellijk na bushok.

Nog 1,5 km bergafwaarts tot aan allerlaatste huis (altijd rechts houden op betonweg).

'T IS DRUK IN LICHTENFELS

Servus, hier weer een berichtje uit vlechtend Lichtenfels, waar eindelijk het voorjaar doorbreekt.

Dat vertaalt zich weer in buitenvlechten. In het onderricht loopt de fijnvlechterij naar het einde. Na de voorgeschreven stukken uit het leerprogramma gevlochten te hebben, mocht ik beginnen aan de wensstukken.

Als eerste een replica van een spoorwegmandje dat José Schilder me toegezonden had. Dit mandje is gemaakt in de omgeving van Lichtenfels, zo omstreeks 1940.

Het is gemaakt van verschillende materialen als wilg, pitriet, celluloidband, Esparto enz.

Een exacte replica maken is niet meer mogelijk, omdat sommige materialen niet meer voor handen zijn. Esparto bijv. is niet meer te krijgen. Het is een dunne steppengrassoort die niet meer wordt ingevoerd. Improviseren dus, te meer daar er geen houten mal aanwezig was. Dit is haast ondenkbaar als je weet dat er op school meer dan 2200 mallen zijn.

Wel heel leuk, want dat betekende zelf een noodmal in elkaar knutselen.

Na een halve dag meten en heen en weer rennen tussen de verschillende Werkstattes hadden we een mal gemaakt. Daarna kon het vlechten beginnen. Tot halverwege ging het goed, maar omdat het mandje taps toe loopt moet de mal eruit en zonder verder worden gevlochten. Dit had Herr Popp vooraf enige zorgen gebaard, maar het mandje heeft het vereiste buikje gekregen. Het mandje heeft ook een deksel nodig, maar dit moet om een massieve mal worden gevlochten.

Dus hij staat dekselloos te zijn tot de Hausmeister een passende deksel heeft vervaardigd.

Ook na schooltijd wordt er gevlochten, zoals vorige week.

Herr Schneider, 3 klasgenoten en ik hebben toen een speelhuisje gevlochten in een dorp hier in de buurt. Dit huisje is gevlochten in een Sechseck Geflecht. Met deze actie hebben we zelfs de plaatselijke krant gehaald.

En gisteren hebben we bij een oude mandenmaker uit de buurt geleerd hoe we een 'Spanenkorb' uit Fichte moeten maken. Hij leerde ons welk materiaal geschikt is om spanen uit te maken en hoe ze te maken. De manden worden uitgevlochten met schenen die van wortels van de Fichte gemaakt worden.

De Fichte is een dennensoort. De manden werden alleen in het Fichtelgebergte gemaakt, omdat alleen de Fichten die daar groeien kunnen worden gebruikt om spanen van te maken.

Volgende week gaan we in de klas ook met spanen werken en daar ga ik nu een mooi mandje voor uitzoeken.

Tot de volgende keer.

Esmé Hofman



Halfprodukt



Eindprodukt

Al jaren geeft de stichting een label uit met de bedoeling Nederlandse manden te onderscheiden van de vele buitenlandse manden. Het is een onderstreping van in eigen land gemaakte produkten.

De voorzijde heeft een tekening in de drie kleuren rood, wit en blauw die het begin van een traditionele ronde bodem laat zien. Daar omheen de tekst 'Nederlands Vlechtwerk'.

Aan de binnenzijde is plaats voor naam en adres van de mandenmaker (zelf een stempel aanschaffen). Verder bevat de label een aantal tips voor reiniging en onderhoud van manden.

Op de achterzijde is ruimte gelaten om de naam van de mand plus prijs te vermelden.

De labels worden verstrekt aan Nederlandse mandenmakers die donateur zijn van de stichting en ook haar doelstellingen ondersteunen. De eis die de stichting aan de mandenmaker stelt is dat hij of zij de vlechttechnieken beheerst.

Dat zijn technieken in ronde, ovale of vierkante manden.

De beoordeling van deze technieken wordt gedaan door een commissie bestaande uit drie personen.

Er bestaat al een lijst van gebruikers, zij voeren de label al jaren.

Toch zijn nieuwe gebruikers van harte welkom.

Meestal zal aan nieuwe aanvragers een drietal manden ter beoordeling worden gevraagd. Deze moeten van eigen hand zijn; vaak geeft dit al een goede indruk van de vaardigheid van de maker.

Aanvragen voor labels worden gericht aan de penningmeester van de stichting: Chris Wenneker, Meikade 1, 6744 TA Ederveen.

De labels worden per 100 stuks verstrekt en kosten f 0,20 per stuk.

Arie van 't Hoog



Reiniging en onderhoud

- Manden van bruine (ongeschilde) wilgeteen reinigen met borstel en schoon water; laten drogen in wind en zon, bewaren op luchtige, droge plaats.
- Binnenshuis gebruikt mandwerk van witte (geschilde) teen of buffteen (gekookt en geschild, roodachtig) stofvrij maken; vervolgens afspoelen met schoon water. Zonodig een neutraal (hand)vaatwasmiddel gebruiken, geen zeep! Niet te dicht bij een warmtebron laten drogen.
- Voor onderhoud aan zeer oude manden is advies van de vakman nodig!

INFORMATIE CURSUSSEN

Steenwijk Cursus mandenmaken voor beginners o.l.v. Arie van 't Hoog in de maand november.
Inlichtingen en opgave:
Centrum voor homeopathie en kruidenteelt:
Ingrid Kropf, tel. 0521-588187.

Doetinchem Cursussen o.l.v. Arie van 't Hoog.
Weekcursussen (5 dagen) met mogelijkheid tot kamperen. Week 3: nog één plaats.
Week 1: 3 t/m 7 augustus
Week 2: 17 t/m 21 augustus
Week 3: 31 augustus t/m 4 september.
Inlichtingen: tel. 0575-467481.

Najaarscursus o.l.v. Arie van 't Hoog op vier maandagen en dinsdagen in november, te weten 2 en 3, 9 en 10, 16 en 17, 23 en 24 november.
Inlichtingen en opgave: tel. 0575-467481.

Maartensdijk Cursussen o.l.v. Jan de Vos.
9 en 10 oktober voor beginners,
13 en 14 november voor gevorderden en
31 oktober het vlechten van eendenbroedkorven.
Inlichtingen en opgave bij Marian van Voorst,
tel. 0346-213746 (tussen 18.00 en 19.00 uur).

**Babelom-
Hoegaarden
België** Allerlei cursusmogelijkheden o.l.v. Anne Hermans vanaf september 1998.
Inlichtingen en opgave:
Annes Mand, Babelom, tel. 016-765055.

Wijziging inschrijven cursus Rhijnauwen.

Er zijn nog plaatsen vrij. Op verzoek zijn er twee inschrijvingsmogelijkheden gecreeërd:

1. op basis van volledige verzorging, kosten f 650,- (incl. koffie, thee, lunch, diner, overnachting, lesgeld en materiaalkosten) en
2. alleen met dagverzorging, kosten f 395,- (incl. koffie, thee, lunch, lesgeld en materiaalkosten).

Voor overige informatie omtrent mandenvlecht cursussen op andere lokaties kan men terecht bij Maria Kuijpers, Sarinkdijk 1, 7255 MS Hengelo (Gld.), tel./fax 0575-467481.

H. Kramer	Platanenhof 7	7001 CC Doetinchem
H. Ruitenbeek	Zouwendijk 89	4231 CC Meerkkerk
H. v. Beek	Maanderbuurtweg 9	6716 AN Ede (Gld.)
L.B. Kruit	Bangkastraat 16	3131 JA Vlaardingen
M. Hoogendorp	Steenderenstraat	1107 LB Amsterdam
C. Helmer	De Wauwerd 26	5071 VX Udenhout
L.A. v.d. Drift	Loosterweg 4A	2215 TL Voorhout
Y. Bijl	Mepperstraat 17	7855 PH Meppen
H. Megens	Slotlaan 15	7006 AH Doetinchem
T. Smits	Stadhoudersdijk 22	5165 RH Waspik
W. v.d. Andel	Wilbertoord 241	3079 JS Rotterdam
M. v.d. Pligt	Zinkweg 330	3262 BH Oud Beijerland
A. Prins	Zuidwesterringweg 14	8308 PD Nagele
G. Palmans	Volmolenstraat 1	B3910 Neerpelt
P.J.M. Coppes	Sportlaan 5A	6631 BD Horssen
L. Borsboom	Kruittorenweg 42	3441 AD Woerden
J. Kuppen	Maasbandijk 54	6606 KE Niftrik
S. Harten	Bocht 7	1601 JG Enkhuizen
J. Vermey	Kostersland 3	3851 HC Ermelo
M. v.d. Linden	Langendijk 5	7223 KE Baak
J. Smits	't Vaartje 52	5165 NB Waspik
J. v. Wingerden	Goudenregenstraat 76	3319 TD Dordrecht
L. v.d. Veken	Huidevettersstr. 6/8 B1	B2000 Antwerpen
L. Lieckens	Zandstraat 47	B3140 Keerbergen
G. Verrijt	Loo 68A	5571 KS Bergeijk
D.S. Miedema	Dijkbraak 23	1035 JS Amsterdam
J. Nabuurs	Mgr. Hanssen-	5807 BB Oostrum (Lb.)
W. Andelshof	Zutphensestr. 175	6970 AA Brummen
Y. Molenaar	De Parelvisserlaan 207	1183 RK Amstelveen
I. Grootaert	Oliemolenstraat 1 B3	... Aartrijke
R. ten Haaf	Zwarteweg 17	6596 AD Milsbeek
C. Brandt	Dorpvaart 83	B39180 Moerbeke-Waas
N. Peek	Lingedijk 149	4163 LJ Oosterwijk
J. Chevalking	Turfweg 15A	7021 JN Zelhem
J. v.d. Harst	Kerkstraat 46	8194 LX Veessen
B. Scholten	Muurbloemstraat 5	6942 WN Didam
K. de Krem	Wijgmalsesteenweg 23	B3020 Herent
T. Willems	Dorpsweg 13	4122 DG Zijderveld
G. v. Denderen	Kerkstraat 8	4153 AG Beesd
T. Thijssen	Dokter Poelslaan 23	6093 ET Heythuysen
H. Roeterd	Terwoldseweg 87	7323 RA Apeldoorn
M. Nijhuis	Kerkstraat 31	6988 AE Lathum
M. Reinders	Kerkstraat 76	6092 NE Leveroij
J. Montfors	Kennedystraat 38	6097 CD Heel
M. v. Hulten	Houtsestraat 3	6631 AC Balgoy
E. Reinders	Grasterhofweg 42	6071 AN Swalmen
C. v.d. Heiden	Lekdijk 7	4121 KG Everdingen
G. v. Lierop	Visdijk 8	6034 SZ Nederweert Eind
B. v. Egmond	Zevenlindenweg 7	3744 BC Lage Vuursche
J.M. Jeurissen-	Noordzijperweg 56	1766 HJ Wieringerwaard
Barhorst		
J.H. Neijssen	Kortenhoefsedijk 197B	1241 NB Kortenhoef
P. Nijkamp	Dotmarsumsestraat 56	7596 NT Rossum (Gld.)
M. Vreuls	Drievogelstraat 56	6466 GN Kerkrade
T.A.J. Tuinte	Borculoseweg 140	7161 HC Neede

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilg-en-mand vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken e.d.
- Het geven van bekendheid aan al deze activiteiten.

Er zijn 3 handboeken bij Wilg & Mand verschenen:

- Het vlechten van ronde manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. Code R.M.
- Het vlechten van ovale manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. Code O.M.
- Geriefteen en andere bindmaterialen door Ir. W.D.J. Tuinzing. Code G.T.

Bovengenoemde uitgaven kunt u bestellen o.v.v. de code

R.M. f 10,- + f 2,50 porto,

O.M. f 25,- + f 5,- porto,

G.T. f 7,50 + f 2,50 porto

over te maken op giro 821761 t.n.v. Boeken Stichting Wilg & Mand, Bocht 7, 1601 JG Enkhuizen.

Na ontvangst van de betaling worden de boeken verzonden.

Het lenen van de boeken uit de bibliotheek van de Stichting

Er bestaat de mogelijkheid om boeken uit onze bibliotheek te lenen. Hieraan zijn 3 voorwaarden verbonden:

1. het terugzenden is voor eigen rekening
2. de boeken dienen goed verpakt te zijn
3. het uitleentermijn is maximaal 2 maanden.

U kunt zich in verbinding stellen met Monique van Royen, zie voorin: beheer bibliotheek.

Mandencollecties zijn te vinden in:

Stadsmuseum IJsselstein, Walkade 2-4, tel. 030-6886800.

Geopend: woensdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur

Rotancentrum Noordwolde, Manaplein 1, tel. 0561-431885.

Geopend: dinsdag t/m zaterdag 13.00-17.00 uur; in juli en augustus ook op zondag geopend.

Bezoekerscentrum De Wissen, Maaspark, B3650 Stokkem, tel. 00-32-89752171.

Geopend: 1 april tot 30 september 1998 op zaterdag en zondag van 14.00-18.00 uur en op werkdagen van 9.30-12.00 uur en van 13.30-18.00 uur.

